

LESBRIEF 6

Docenten

LESBRIEF 6 – DOCENTENHANDLEIDING – DE CURSUS NIEUWE MENSEN LEREN KENNEN

Netwerken en loopbaanleren

Vanaf onze geboorte behoren we tot een groep, ons sociaal netwerk. Ons netwerk bouwt zich vanzelf op. Terwijl we ouder worden, ontmoeten we steeds nieuwe mensen met wie we relaties onderhouden. ‘Netwerken’ doet iedereen van nature: het onderling ruilen van wederzijds voordeel. Dat begint met nieuwsgierigheid, met interesse in de ander en willen geven en delen.

De mensen om je heen bepalen grotendeels wat je in het leven bereikt én de wijze waarop dat tot stand komt. Dat geldt zeker voor wat je ‘later’ wilt worden. Inzicht hebben in je netwerk is daarom net zo belangrijk als inzicht hebben in je talenten en in wat je wilt. Wie jij kent en wie jou kent, het juiste netwerk hebben, is dus belangrijk om je doelen in het leven te bereiken. Je bent wie je kent.

Het effectief, plezierig en respectvol onderhouden en benutten van relaties is voor ons allemaal natuurlijk, zonder dat het veel moeite kost. In deze lesbrieven over netwerken leren we jonge mensen inzicht te krijgen in het bewust en gericht uitbouwen van hun eigen (sociaal) netwerk. Daarnaast geven we ze inzicht in de strategische mogelijkheden die er zijn om het eigen netwerk bij te sturen.

Wat is ‘het juiste netwerk’? Dat hangt ervan af wat je nastreeft, je wensen en doelen. Als je weet wat je wilt, kun je het beheer van je netwerk daarop aanpassen en richten. Je gaat de mensen leren kennen die je daarbij verder kunnen helpen.

Strategisch ‘netwerk denken’ begint bij je afvragen wie jij zou kunnen leren kennen en wie je zou willen leren kennen. Wie actief werk gaat maken van zijn netwerken, leert hoe je relaties het beste benadert en hoe je ze onderhoudt en benut. Relaties moeten geen tijd en moeite kosten, maar juist energie en ideeën opleveren. Netwerken is dus zeker niet ‘anderen alleen maar gebruiken’. ‘Netwerk denken’ wordt bepaald door iemands persoonlijkheid en leerervaringen. Je kunt erin groeien door oefening.

Daarbij kijk je niet uitsluitend naar wat je elkaar direct kunt bieden. Je kijkt ook naar het verbinden van de werelden die jij met ander vertegenwoordigd om daarmee mogelijk waardevolle inzichten en hulp uit te wisselen. Het gaat daarbij dus niet alleen om de mensen die je zelf kent, maar ook om de netwerken van anderen waar je toegang tot kunt krijgen.

De werkwijzen in deze lesbrieven geven docenten en leerlingen zicht op de opbouw van hun netwerken en hoe ze daar, netwerkend, iets mee kunnen doen. Ze gaan er met elkaar over van gedachten wisselen, hun netwerken in beeld brengen en oefenen met relaties opbouwen en onderhouden. Zo werken de leerlingen aan het versterken van hun loopbaancompetentie ‘netwerken’.

Netwerken doe je altijd samen. De netwerk oefeningen hebben daardoor een sterke verbinding met de andere vier loopbaancompetenties: kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, werkexploratie en loopbaansturing.

De inhoud van de lesbrieven is gebaseerd op kennis uit de netwerktheorie en op jarenlange ervaring van La Red met de praktische toepassing daarvan. De lessen in deze lesbrieven richten zich op het loopbaanbegeleidings- en studiekeuze proces van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Alle oefeningen zijn te combineren, uit te breiden, te verdiepen of in te korten, afhankelijk van het niveau van de leerlingen, de samenstelling van de groep, de verbinding met andere vakken en activiteiten binnen het schooljaar. Elke lesbrief biedt genoeg leerstof voor minimaal twee lesuren.

Deze les: De kunst van het handen schudden en andere praktische vaardigheden

In de zesde les gaan leerlingen verder werken aan hun vaardigheden om relaties met anderen te bouwen. Ze oefenen met kennis maken en de juiste indruk maken, door nieuwe plekken te bezoeken en af te stappen op nieuwe mensen. Ook worden ze zich ervan bewust dat ze zich aan anderen kunnen laten voorstellen via de mensen die ze zelf al kennen.

Wanneer is deze lesbrief in te zetten?

De lesbrief kun je inzetten voordat de leerlingen nieuwe mensen gaan leren kennen. Dat kan bijvoorbeeld zijn op een beroepenbeurs, op een open dag van een school en voorafgaand aan hun eerste stagedag. De lesbrief geeft de leerling handvatten om een goede eerste indruk achter te laten.

Leeswijzer

Elke lesbrief heeft dezelfde opbouw. Lees voor de algemene kennis over netwerken en sociaal kapitaal het begeleidend document *'Het belang van netwerken voor loopbaanleren. Netwerken als onderdeel van het keuzeproces voor vervolgstudie en arbeidsmarkt'*.

Op de volgende pagina staat de inhoudsopgave van deze lesbrief. Hieronder volgt een korte toelichting van de opbouw van de lesbrief:

1. Theoretisch kader en onderwerpen van deze les

Dit hoofdstuk beschrijft de onderwerpen uit deze les en welke theorie hieraan ten grondslag ligt. Bij de opdrachten staat aanvullende theorie vermeld.

2. Opbrengst en leerdoelen

Elke lesbrief dient meerdere doelen. Dit hoofdstuk licht deze toe, met een onderscheid tussen opbrengst en leerdoelen voor de leerlingen en voor de mentor of docent. We onderscheiden doelen voor hoofd, hart en handen.

3. Opbouw en uitvoering van deze lesbrief

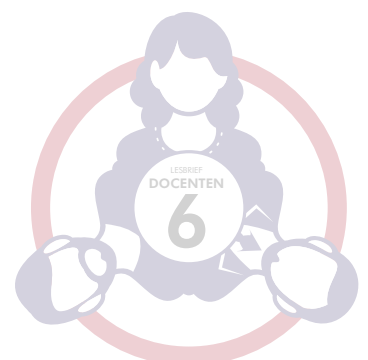
Dit hoofdstuk beschrijft de les. Elke lesbrief start met een inleiding die kort de verschillende fasen in de les toelicht, een begrippenlijst en enkele reflectievragen voor de docent.

Hierna volgt een overzicht van benodigde materialen en de opbouw van de lesbrief in een oriëntatie- voorbereidings-, uitvoerings- en evaluatiefase.

Elke fase bestaat uit één of meerdere opdrachten. Elke opdracht volgt eenzelfde structuur: waar nuttig een theoretisch kader en daarna de beschrijving van de opdracht met de docentinstructie. De beschrijving van de opdracht voor de leerlingen staat in de leerlingenversie. Een aantal lesbrieven bevat een mogelijke huiswerkopdracht voor de leerlingen. Deze staat (apart) beschreven.

Elke lesbrief heeft deze structuur:

- Inleiding
- Benodigde materialen
- Oriëntatiefase
- Voorbereidingsfase
- Uitvoeringsfase
- Evaluatiefase
- Mogelijk een huiswerkopdracht
- Leerlingversie (verkorte theorie en opdrachten)

INHOUD

Lesbrief 6 – Docentenhandleiding – De cursus nieuwe mensen leren kennen.....	1
Netwerken en loopbaanleren	1
Deze les: De kunst van het handen schudden en andere praktische vaardigheden	1
Wanneer is deze lesbrief in te zetten?	2
Leeswijzer.....	2
Theoretisch Kader en onderwerp van deze les	4
Opbrengst en leerdoelen.....	6
Leerdoelen voor leerlingen:.....	6
Opbrengst voor docent:.....	6
Opbouw en uitvoering van deze lesbrief	7
Inleiding.....	7
Begrippenlijst	7
Reflectievragen voor docent.....	7
Opbouw van de les.....	7
Benodigde materialen.....	7
Voor de liefhebbers.....	8
Vier leerlingen als voorbeeld.....	8
Jan in les 6.....	9
Bas in les 6	9
Oriëntatie- en voorbereidingsfase	13
Theoretisch kader	13
Opdracht 6.1 – Ehhh, ik ben eh..	16
Uitvoeringsfase.....	18
Theoretisch Kader – bijeenkomsten bezoeken.....	18
Opdracht 6.2 – Op wie zou jij afstappen?.....	19
Opdracht 6.3 - En toen werd het stil	21
Evaluatiefase	22
Huiswerkopdracht 6.4 - Aan de slag, contact maken!	22
Wist je dat.....	23
Uitleg bij de Creative Commons-licenties	24

THEORETISCH KADER EN ONDERWERP VAN DEZE LES

Bij elke relatie die je hebt of begint, doorloop je aldoor de kringloop van het netwerken, de 3 B's: Bouwen, Bevestigen en Benutten. Die kringloop herhaalt zich steeds. Als je nieuwe mensen ontmoet kun je kiezen om te bouwen aan een relatie waar je in de toekomst een beroep op kunt doen. Om te zorgen dat de mensen om je heen iets voor je kunnen doen moet je van je laten horen, bevestigen dat er een relatie tussen jullie is. En je kunt jouw relaties om hulp vragen (benutten).

Nu kan het lijken dat we in de lessen 4, 5, 6 en 7 met alle oefeningen de volgorde van de drie B's door elkaar halen. Dat is niet zo, de volgorde van alle oefeningen klopt. Juist omdat netwerken een kringloop is en we al een netwerk hebben vanaf onze geboorte, beginnen we nooit op 'nul'. Daarom beginnen we in les 4 met oefenen met het benutten van de relaties die je hebt. Daarna laten we je ervaren wat je kunt doen om relaties te houden. Verder besteden we aandacht aan het ontmoeten van nieuwe mensen. En in de laatste les nemen we je mee naar verschillende plekken waar je (on)bekenden ontmoet.

Als je weet hoe je netwerk eruit ziet, wat voor hulp erin zit of ontbreekt, en wat je ermee kunt, dan heb je inzicht. Je kunt tot de conclusie komen dat je sommige soorten mensen nog niet kent of nog geen antwoord kunt krijgen op de vragen die je hebt. Je moet je netwerk dus gaan uitbreiden. Je moet andere mensen gaan leren kennen.

Vaak lijken de mensen die je nog niet kent niet op jezelf of op de mensen die je al kent. Maar het zijn juist de mensen die erg van jezelf verschillen die jou vaak goed kunnen helpen. Zij weten en horen andere dingen en kennen ook weer andere mensen. Dus hoe moeilijk het ook is om nieuwe mensen te leren kennen, het kan je heel goed helpen.

Dit is de tweede lesbrief over het bouwen van je netwerk. Deze lesbrief vereist enige voorkennis uit de eerdere lesbrieven. Het 3 B-model geïntroduceerd: Bouwen, Bevestigen en Benutten kwam in lesbrief 5 aan de orde.

Bouwen gaat over het uitbreiden van je netwerk. Doelbewust nieuwe mensen ontmoeten, om daarmee je netwerk groter of meer divers te maken. Dat is ook het reactiveren van 'slapende relaties'.

Leerlingen zullen bewust moeten bouwen aan hun netwerk om hun daarin antwoorden te vinden voor hun LOB hulpvraag. Zonder actief aan het netwerk te bouwen, bestaat de kans dat het netwerk te homogeen wordt of blijft en bijvoorbeeld overwegend bestaat uit klasgenoten en andere leeftijdgenoten.

Daarnaast hebben leerlingen mogelijk 'slapende relaties' in hun netwerk zitten. Dus mensen die ze enigszins kennen, maar waar ze niet actief contact mee onderhouden. Dit kunnen juist mensen zijn die van grote waarde kunnen zijn in het kader van LOB.

Bevestigen richt zich op het oprecht aandacht besteden aan bestaande relaties. Hierdoor wordt de relatie onderhouden en blijft deze sterk. Zonder (oprechte) aandacht kan de relatie verwateren van een sterke naar een zwakke relatie. Het wordt dan lastiger om hulp te vragen en te krijgen.

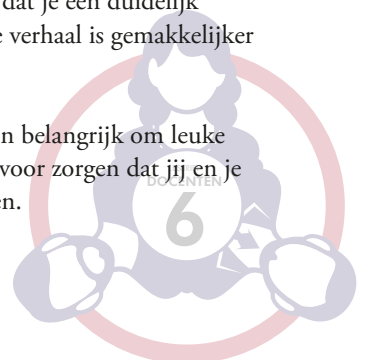
Benutten gaat over de activiteiten die je onderneemt om je netwerk in te zetten om je doelen te realiseren, zoals ook aan de orde kwam in lesbrief 4.

Natuurlijk kijk je op internet voor informatie over een bepaalde opleiding of over een beroep, lees je brochures en bezoek je open dagen. Maar het heeft voordelen om te gaan praten met mensen die er verstand van hebben. Mensen die bepaalde opleidingen volgden of het beroep van je keuze uitoefenen.

Nieuwe mensen leren kennen vinden we spannend. Op vreemden afstappen met een vraag kan je ook een beetje onzeker maken. Je vraagt je misschien af of mensen zitten te wachten op een gesprek met jou. En hoe breng je het gesprek op gang en hoe wordt het een leuk gesprek?

Ga je nieuwe mensen ontmoeten, zorg er dan voor dat je een plezierige 'gesprekspartner' bent. Zorg dat je een duidelijk gesprek gaat voeren en een goede indruk achterlaat. Er is dan meer reden om jou te onthouden én je verhaal is gemakkelijker door te vertellen. Je weet immers nooit wie je gesprekspartner daarna weer ontmoet.

Waar ga je het over hebben? Wat wil je die mensen vertellen en wat wil je ze vragen? Het is niet alleen belangrijk om leuke vragen te kunnen stellen, maar ook om nuttige vragen te stellen die jou verder helpen. Vragen die ervoor zorgen dat jij en je gesprekspartner elkaar onthouden. Want... pas als mensen onthouden wie je bent, willen ze je helpen.

Ga je nieuwe mensen ontmoeten, zorg er dan voor dat je een plezierige 'gesprekspartner' bent. Zorg dat je een duidelijk gesprek gaat voeren en een goede indruk achterlaat. Er is dan meer reden om jou te onthouden én je verhaal is gemakkelijker door te vertellen. Je weet immers nooit weet wie je gesprekspartner daarna weer ontmoet.

In deze lesbrief kijken we naar wat nodig is om nieuwe mensen te leren kennen en een leuk gesprek te voeren.

OPBRENGST EN LEERDOELEN

Hieronder staan de opbrengsten en leerdoelen van deze lesbrief beschreven. We onderscheiden doelen voor hoofd, hart en handen.

Leerdoelen voor leerlingen:

Na het volgen van deze lesbrief:

Weten de leerlingen op wat voor manieren je je netwerk kunt uitbreiden.

Voelen de leerlingen zich meer zeker om zich voor te stellen aan onbekenden.

Waarderen de leerlingen het als anderen moeite voor ze willen doen om tijd voor hen vrij te maken.

Waarderen de leerlingen het als anderen ze in contact brengen met anderen die kunnen helpen met studie- en loopbaankeuzes.

Kunnen de leerlingen succesvol in contact komen met onbekenden.

Kunnen de leerlingen zichzelf voorstellen, dusdanig dat ze onthouden worden.

Kunnen de leerlingen een leuk gesprek aangaan en op gang houden met een onbekend iemand.

Kunnen de leerlingen andere mensen aan elkaar voorstellen.

Opbrengst voor docent:

Aan het einde van deze les heb je zicht op:

- Welke leerlingen zichzelf gemakkelijk voorstellen aan anderen.
- Welke leerlingen moeite, en dus extra hulp, nodig hebben bij het voeren van gesprekken.
- Aan welke manieren de leerlingen het eerst denken, en waaraan ze de voorkeur geven, voor het leren kennen van nieuwe mensen.

OPBOUW EN UITVOERING VAN DEZE LESBRIEF

Begrippenlijst

Introduceren

Twee personen aan elkaar voorstellen.

Reflectievragen voor docent

- Hoeveel mensen leerde je de afgelopen maand leren kennen?
- Op welke manier leer je nieuwe mensen kennen? Wat doet je daarvoor en waar ga je naar toe?
- Stel je bezoekt een congres voor docenten. Je collega's zijn er nog niet, op wie stap je af? Waar let je op?
- Hoe vaak stel je jezelf aan anderen voor?

Opbouw van de les

*Oriëntatiefase +
voorbereiding:*

In deze les lopen enkele lesfasen enigszins door elkaar. In het eerste deel van deze lesbrief besteden we aandacht aan de oriëntatie met een rollenspel. Daarin gaan we aan de slag met nieuwe mensen leren kennen. De leerlingen oefenen zo veilig en met bekenden wat ze later zelf in de praktijk gaan brengen. Tijdens deze les ligt de nadruk op doen, logisch want deze les richt zich vooral op vaardigheden.

De les start met een rollenspel. Leerlingen worden direct in het diepe gegooid en gaan oefenen met het kennismaken met onbekenden, zonder theoretische handvatten. Tijdens de nabespreking wordt de theorie toegelicht en aangevuld.

Uitvoeringsfase:

Ook in opdracht 6.2 en 6.3 gaan de leerlingen actief aan de slag. Opdracht 6.2 gaat over het maken van een bewuste keuze op wie je wel (en niet) afstapt. In welke situatie is de kans op contact groot en wanneer kun je beter besluiten om geen contact met iemand te zoeken? Opdracht 6.3 gaat in op de vaardigheid om een gesprek op gang te houden. Nadat ze hebben gezien hoe het niet moet, gaan ze zelf oefenen.

Evaluatiefase:

In de laatste opdracht is er tijd voor reflectie. Hier kunnen de leerlingen even bijkomen van alle energieke oefeningen. In dit deel van de les is er aandacht voor de welke plekken waar je mensen kunt leren kennen en andere activiteiten om je netwerk uit te breiden. Een huiswerkopdracht sluit de les af.

Benodigde materialen

- Opdrachtbrieven uit lesbrief.
- Antwoordformulieren.
- Lied van Harry Jeckers 'De cursus nieuwe mensen leren kennen' te vinden op Youtube.
- Foto's van situaties en personen (voor opdracht 6.2).

Voor de liefhebbers

Voor leerlingen en docenten:

Filmpje	Engels
Titel:	A Failure to Communicate
Kanaal:	Tyler Legrand
Jaar:	2011
Bron:	YouTube
Omschrijving:	Dit filmpje gaat over een meisje met hoofddoek die op het station wat wil vragen aan iemand anders. Dit gaat niet helemaal goed en er ontstaat een miscommunicatie.
Bron Internet	http://www.youtube.com/watch?v=8Ox5LhJSBE
Duur:	Ongeveer 3 minuten

Voor docenten:

Artikel	Engels
Auteur:	Jessie Bakens, Henri L.F. de Groot, Peter Mulder, Cees-Jan Pen
Titel:	Soort zoekt soort
Bron:	Platform 31 en Vrije Universiteit Amsterdam
Omschrijving:	Een zeer uitgebreid document dat op sociaal vlak kijkt waarom 'soort, soort zoekt'. Ook de vraag welke soort, soort zoekt wordt beantwoord. Dit wordt gedaan aan de hand van verschillende disciplines waaronder sociologie, economie, planologie en geografie.
Bron Internet:	http://www.platform31.nl/publicaties/soort-zoekt-soort

Vier leerlingen als voorbeeld

Bij de lesbrieven gebruiken we vier denkbeeldige leerlingen. Elk met een eigen soort netwerk en een verschillende hulpvraag. Aan de hand van deze leerlingen koppelen we de theorie eenvoudig aan de alledaagse praktijk

Per les volgen we steeds twee van deze vier voorbeeldleerlingen op de ontdekkingstocht in hun netwerk en koppelen de denkbeeldige avonturen aan de theorie in de lesbrieven.

Met de vier voorbeeldleerlingen geven we de docent een beeld bij de lesstof. De docent kan de situaties, de activiteiten, de eigenschappen en de vaardigheden van de voorbeeldleerlingen naar eigen keuze ook in de les gebruiken, zoals bij de inleiding van de les.

We stellen graag aan je voor:

Jan, de 18-jarige timmerman die graag en goed trompet speelt. Hij heeft een groot netwerk van veel dezelfde soort mensen.

Guhl, de 16-jarige scholiere met een bijbaan in de bloemenwinkel. Ze heeft een divers netwerk met sterke en zwakke relaties.

Sandra, de scholiere die denkt verpleegster te willen worden. Ze heeft een groot netwerk met groepjes mensen die elkaar goed kennen.

Bas, de scholier met een passie voor *gaming*. Hij is erg op zichzelf en heeft een kleine netwerk met veel sterke relaties.

Jan in les 6

Jan sprak met Cees, de jazzmuzikant en collega van oom Maarten. Jan kent Cees doordat hij aan zijn oom vroeg of hij mensen kent die een muziekinstrument bespelen. Oom Maarten stelde direct voor om hem in contact te brengen met zijn collega Cees en gaf aan dat Jan naar Cees kon bellen. Oom Maarten informeerde Cees dat Jan naar hem zou bellen.

Jan en Cees hadden een leuke eerste afspraak en spraken uitgebreid over Jazzmuziek. Ook gingen ze samen naar een Jazzconcert en hadden ze een hartstikke leuke avond. Jan kon eindelijk eens vrijuit praten over zijn passie, het maken van muziek. Ze spraken over muziek en over hun werk. Cees die zelf kandidaat accountant is, vertelde Jan dat hij timmerman een prachtig vak vindt. Jan vertelde Cees dat hij iets anders zou willen doen, maar niet goed weet wat. Cees geeft Jan het advies om vooral te gaan praten met veel mensen die andere beroepen hebben.

Jan beseft dat hij niet zo veel mensen kent met een beroep buiten de bouw. Na het concert dronken Cees en Jan nog wat met de mensen uit de band. Jan stapte op de trompettist af en gaf hem een compliment voor zijn spel. Nadat ze zich aan elkaar voorstelden hadden ze een leuk gesprek en hoorde Jan dat de trompettist Glenn heet. Ze hadden samen een heel gesprek over trompet spelen en Glenn vertelde enthousiast over het spelen in een band.

Jan vroeg of Glenn zijn geld alleen verdient met trompet spelen, maar hij bleek daarnaast als ontwerper bij een standbouwbedrijf te werken. Hij ontwerpt beursstands en verzorgt de podia en aankleding van festivals.

Ze vinden het een grappig toeval dat Jan ook bouwer is en raakten zo verder in gesprek over hun beroepen. In het gesprek spraken ze het ook over de berekening van kosten, iets dat Glenn minder leuk aan zijn werk vindt. Hij doet liever creatieve taken. Jan dacht dat Cees daar misschien wel iets leuks over kon vertellen en stelt Glenn voor aan Cees.

Jan en Glenn spreken nog een keer af, want Jan wil graag meer weten over het spelen in een band én wat je als timmerman allemaal kunt doen in de standbouw en aankleding van evenementen. Glenn was zo enthousiast over zijn werk en de creativiteit die hij daarin kwijt kan. Dat leek Jan ook wel wat.

Jan had een leuk gesprek met Glenn omdat ze onderwerpen hadden om over te praten en Jan verschillende vragen stelde.

Het was gemakkelijk voor Cees om met Glenn in gesprek te komen doordat Jan hem aan Glenn voorstelde. Het voordeel van iemand voorstellen is dat je zelf niet de eerste stap hoeft te zetten, je wordt geïntroduceerd. En degene die je aan iemand voorstelt geeft je al meteen iets aan waarover je met de ander kunt praten.

Als je een ander aan iemand voorstelt, vinden de mensen die je aan elkaar voorstelt jouw (ook) leuk(er).

Bas in les 6

Bas vindt het spannend om voor het eerst naar GamesINC te gaan. Hij heeft het gevoel alsof hij voor het eerst naar een echte baan toe gaat. Dat hij serieus wordt genomen. Ze waarderen hem daar en willen graag dat hij spellen komt testen.

Bas vindt het moeilijk en spannend om nieuwe mensen te leren kennen. Hij weet niet zo goed hoe hij dat moet doen en hij vindt het moeilijk om een gesprek te voeren. Meestal gaat het ontmoeten van nieuwe mensen bij hem stroef.

Na zijn eerste dag bij GamesINC bedenkt Bas zich dat hij heel veel nieuwe mensen leerde kennen en dat hij heel leuk met ze heeft gepraat. Het was heel gemakkelijk om met de mensen bij GamesINC te praten, ze waren allemaal net zo gek op games als dat hijzelf.

Bas werd eerst door Tanja aan iedereen binnen GamesINC voorgesteld. Hij schudde iedereen even kort de hand, vertelde zijn naam en hoorde de naam van de ander en wat voor werk die daar deed. Tanja stelde Bas voor als 'degene die op de gamebeurs tweede was geworden bij hun gamewedstrijd'. Hierdoor wist iedereen bij de lunch nog wie hij was en hoe hij bij GamesINC terecht kwam.

Bas vond het gemakkelijk om te praten met zijn collega's. Tijdens de lunch zat hij met Peter te kletsen. Peter vertelde over zijn werk. Doordat ze het hadden over games ontwerpen en spelen, had Bas veel vragen voor Peter. Het was voor Bas gemakkelijk om deze vragen te stellen en te bedenken. Zijn mentor had hem getipt om wat vragen te bedenken. Dat vond Bas maar raar, maar hij had het gelukkig wel gedaan en was daar achteraf blij om. Toen Bas en Peter eenmaal in gesprek waren, liep het gesprek heel gemakkelijk en wist Bas heel veel andere vragen te stellen.

Peter vertelt Bas, dat als hij meer wil doen in de gamewereld, hij contact moet zoeken met mensen die les geven of werken bij een opleiding voor Game Design.

Netwerkprofiel Jan

Jan is 18 jaar oud. Jan werkt sinds dat hij 15 jaar oud was als timmerman bij Timmerbedrijf de Losse Schroef, het bedrijf van zijn vader. De omgeving van Jan gaat ervan uit dat hij later de zaak zal overnemen.

Jan weet dat zelf nog niet zo zeker. Hij ziet zichzelf niet zijn voor altijd bij dezelfde werkgever werken. Ook vindt hij zijn werk lichamelijk zwaar, met vaak te veel dezelfde taken.

Jan heeft een groot netwerk. Hij kent veel mensen. Zijn netwerk bestaat uit timmermannen en mensen met andere beroepen in de bouw, zoals loodgieters en metselaars. Daarnaast kent hij een aantal administratief medewerkers en verpleegkundigen (de collega's en partners van de bouwvakkers).

Jan heeft sinds hij startte met werken eigenlijk niet veel contact meer met zijn oud-klasgenoten. Hij spreekt vooral af met collega's die ook in zijn voetbalelftal zitten. Jan heeft wel contact met zijn burens. Hij spreekt ze niet heel vaak en weet niet welk werk zij doen. Jan heeft veel contact met zijn ouders en broers en zussen. Zijn broers zijn ook timmerman en zijn zussen werken op administratiekantoren.

Jan kent dus aardig wat mensen (collega's, burens en familie), maar mensen die veel op hemzelf lijken. Ze hebben hetzelfde opleidingsniveau (MBO), ze zijn ongeveer even oud als hijzelf en ze hebben een beroep waarmee ze met hun hoofd en handen werken. De mensen die Jan kent zijn heel handig. Ze hebben weinig verstand van de advocatuur, financiën of wettelijke regelingen. Jan kan in zijn netwerk wel hulp vinden om zaken te maken, maar financiële of hulp bij het doen van zijn belastingaangifte wordt een stuk lastiger.

De mensen die Jan kent werken bijna allemaal bij dezelfde werkgevers en wonen in hetzelfde dorp. Om een beter beeld te krijgen van wat hij wil en kan, moet Jan nieuwe mensen leren kennen. Mensen die anders zijn dan de mensen die hij al kent.

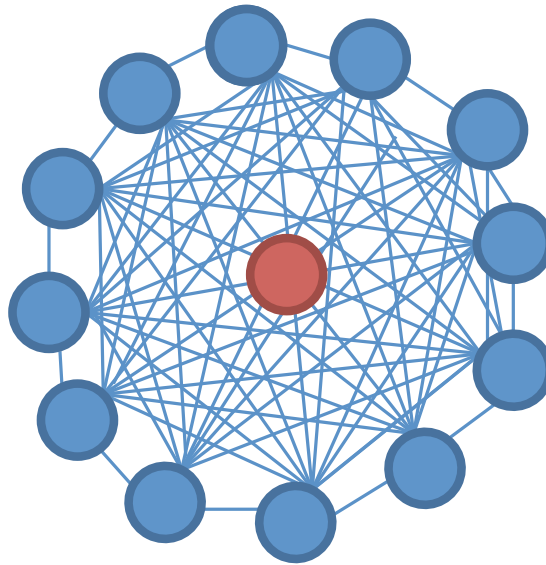
Op het 40-jarig huwelijksfeest van zijn ouders komt Jan zijn oom Maarten tegen. Die is accountant en woont in een ander dorp. Tijdens het feest spreekt Jan ook de decaan van zijn oude opleiding, een goede vriend van de ouders van Jan.

Jan kan goed trompet bespelen. Eigenlijk wil hij daar meer mee doen, het is zijn passie. Hij denkt er aan om naar het conservatorium te gaan. De mensen in zijn omgeving vinden dat maar uitsloverij en dat je met trompet niet je brood kunt verdienen.

De vorm van het netwerk van Jan:

Jan is de rode stip in de netwerktekening. De blauwe stippen zijn de mensen die Jan kent. De lijntjes geven aan wie elkaar kennen.

Figuur 6 - 1 Het netwerk van Jan

Netwerkprofiel Bas

Bas kent weinig mensen. Hij kent zijn ouders, twee vrienden, de mensen van school en zijn neef David. Bas kent zijn ouders en neef heel goed. De buurjongens kent hij goed en zijn collega's eigenlijk maar een beetje. Hij kent de mensen die hij goed kent al heel lang, maar weet niet veel van ze.

Zijn ouders zijn ambtenaar bij de gemeente. Zij kunnen hem niet helpen, want ze hebben geen idee wat *gaming* inhoudt. Bas krijgt bij het huiswerk dat hij moet maken soms hulp van zijn buurjongens. Met zijn neef wisselt hij games en informatie uit over *de gaming community*. Bas kreeg via zijn vader een bijbaantje bij de lokale supermarkt, maar eigenlijk zit hij liever achter de computer.

Bas is enig kind en zit veel achter de computer. De ouders van Bas hebben geen idee welke beroepen hij zou kunnen kiezen. Bas weet dat zelf ook niet, hij heeft geen idee wat hij kan en wil worden. Hij denkt wel dat hij 'iets met computers' wil gaan doen.

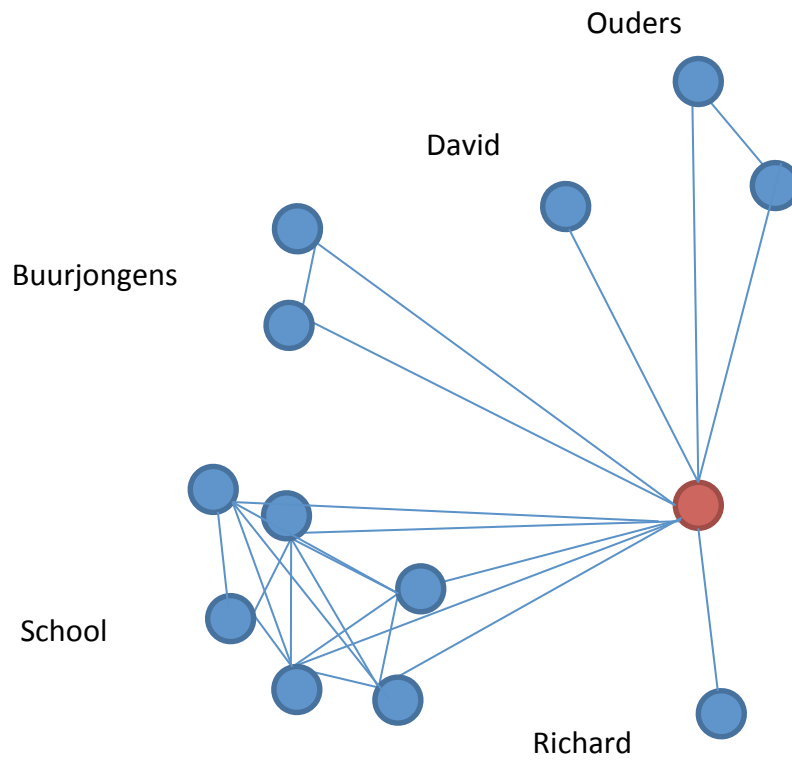
Bas schreef laatst een klein programmatje voor het werk van zijn vader. Bas vond dit echt heel eenvoudig en zijn vader en zijn collega's bij de gemeente waren er heel erg blij mee.

Op school brengt de mentor in een gesprek Bas op het idee om mensen die in de gaming industrie werken te leren kennen en ze vragen te gaan stellen over hun opleidingen en hun beroep. Bas stapt niet gemakkelijk op mensen af en vindt het moeilijk om gesprekken te beginnen.

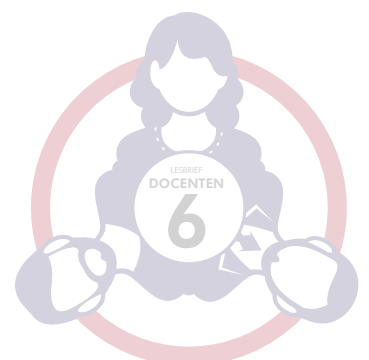
Bas werkt in een supermarkt waar heel hij af en toe praat met Richard, zijn baas. Ze hebben het dan alleen maar over wat er moet gebeuren.

Bas heeft hulp nodig van mensen over wat het werken aan en met games inhoudt. Hij moet uitzoeken of je daarmee je geld kunt verdienen en hoe werkdagen van zulke mensen eruit zien. Hij kent helaas niemand met zo'n baan. Zijn neef David heeft ook geen idee. Hij wil dierenarts worden en speelt games vooral ter ontspanning.

De netwerktekening van Bas ziet er zo uit:

Figuur 6 - 2 Het netwerk van Bas

Netwerkopbrengst voor Jan

Door de gesprekken die Jan voerde met mensen die hij nog niet kende, ontdekte hij dat:

- Hij mooie dingen maken belangrijk vindt.
- Hij verder moet kijken dan doorgaan met timmeren.
- Hij in zijn woonplaats veel dezelfde mensen tegenkomt en daardoor weinig nieuwe ideeën hoort.
- Als je veel mensen kent, die elkaar kennen, je vaak hetzelfde hoort.
- Er meer mensen zijn die het leuk vinden om nieuwe dingen te maken.
- Hij het leuk vindt om nieuwe dingen te ontwerpen en dat hij creatief is.
- Je nieuwe dingen te weten komt als je op mensen afstapt die je nog niet kent.
- Als je met mensen praat en je ze vertelt waar ze mee bezig bent, mensen met je mee gaan denken.

Netwerkopbrengst voor Bas

Door de verschillende gesprekken die Bas voerde én doordat hij 'de deur uitging' leerde Bas dat:

- Hij iets kan wat anderen niet kunnen.
- Je met mensen moet praten om iets te weten te komen.
- Als je met je ouders ergens heen gaat er andere dingen gebeuren dan als je daar met een leeftijdsgenoot (David) heengaat.
- Mensen die je op een bepaalde manier kent nog allerlei andere interesses kunnen hebben waar je over verbaasd kunt staan (Richard).
- Als je op nieuwe plekken komt, maar zelf niets vertelt, er niets nieuws gebeurt.
- Als je contacten geen opvolging geeft, ze doodbloeden (David).
- Op verschillende plekken verschillende mensen bij elkaar komen.
- Als je op mensen afstapt die je nog niet kent, je nieuwe dingen te weten komt.
- Als je met mensen praat en je ze vertelt waar ze mee bezig bent, mensen met je mee gaan denken.

ORIËNTATIE- EN VOORBEREIDINGSFASE

Theoretisch kader

Nieuwe mensen leren kennen

Als je weet wat je wilt, dan kun je nadenken over wie je daarbij kunnen helpen. Soms zijn dit mensen die je al kent, soms zijn het mensen die je nog niet kent. Als het mensen zijn die je nog niet kent, moet je die nieuwe mensen leren kennen.

Er zijn verschillende manieren waarop je nieuwe mensen kunt leren kennen:

1. Je laten voorstellen.
2. Nieuwe plekken bezoeken, waar je mensen kunt ontmoeten die je nog niet kent.
3. Online actief laten zien dat je bestaat en contact zoeken.
4. Contact opnemen met mensen die je niet kent door ze te bellen of te e-mailen.

Je door anderen laten voorstellen aan nieuwe mensen.

De meest eenvoudige manier om nieuwe mensen te leren kennen, is om jezelf door bekenden te laten voorstellen aan nieuwe mensen. Je wordt (als het goed is) dan op een positieve manier aan de ander voorgesteld (een 'warm contact'). Daarmee heb je de eerste goede stap in het contact maken meteen gezet.

Je moet natuurlijk wel zelf vragen of iemand je aan een ander wil voorstellen.

Je laten voorstellen maakt het contact met nieuwe mensen leggen gemakkelijk(er). Maar je moet je wel voorbereiden door na te denken over wie je kent en wie zij (kunnen) kennen.

Help die ander jou goed voor te stellen aan nieuwe mensen. Hoe gemakkelijker het voor de ander is om jou voor te stellen, des te eerder en beter zal hij dat doen.

Je helpt de ander door:

- Aan te geven aan wie je voorgesteld wilt worden.
- Aan te geven waarom je voorgesteld wilt worden.
- Aan te geven hoe je voorgesteld wilt worden.

Geef aan welke vraag je hebt of wat je samen wilt doen. Dan is er meteen een gespreksonderwerp en wordt het nog gemakkelijker om in contact te komen en blijven.

Vertel de persoon die jou aan iemand voorstelde altijd hoe het verder gaat en bedank hem voor zijn inspanning. Dat is netjes en de ander vindt dat leuk. Hij zal je ook in de toekomst willen voorstellen aan anderen.

Naar (nieuwe) plekken toe gaan waar je mensen kunt ontmoeten die je nog niet kent.

Je kunt natuurlijk ook gewoon naar plekken toegaan waar je nieuwe mensen kunt leren kennen, bijvoorbeeld door:

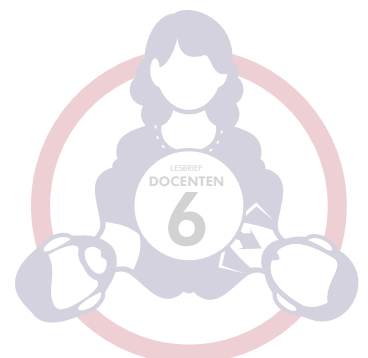
- Vrijwilligerswerk te gaan doen.
- Verjaardagen van ooms en tantes te bezoeken.
- Open dagen te bezoeken.
- Lid te worden van een nieuwe hobbyclub.
- Evenementen te bezoeken.

Online actief zijn

Je kunt ook online nieuwe mensen leren kennen. Je kunt via LinkedIn, Facebook en Google+ mensen leren kennen waaraan je vragen kunt stellen over beroepen en opleidingen. Online contact zoeken met mensen is dan de eerste, gemakkelijke, stap. Je kunt dan zonder dat iemand je hoort of ziet, rustig bedenken wat je opschrijft en verstuurt. Als de mensen reageren ga je contact opnemen en uiteindelijk ga je die mensen ontmoeten.

Mensen die je niet kent bellen of e-mailen

Je kunt mensen ook gewoon opbellen of een digitaal berichtje sturen. We noemen dit ook wel 'koud contact opnemen'. Dit kost veel energie en veel mensen vinden dit erg moeilijk. Het is altijd afwachten of de ander die je 'koud' belt of schrijft, zonder dat hij ooit van je heeft gehoord, dat leuk vindt. Deze manier van contact op nemen levert vaak niet op wat je hoopt dat het oplevert.

De kunst van het handen schudden

Bij formele ontmoetingen en kennismakingen schut je elkaar de rechterhand als begroeting. Die handdruk moet overduidelijk aan bepaalde eisen voldoen. Je loopt met een bijna gestrekte hand op de ander af en glimlacht. Bij het insteken van de hand is het de bedoeling dat de 'oksels' van beide duimen stevig tegen elkaar botsen. Daarbij houd je beide handen verticaal om elkaars gelijkwaardigheid te benadrukken. Mensen die hun handpalm (en in sommige gevallen zelfs hun elleboog) hierbij naar boven draaien geven een signaal af zich beter te voelen dan de ander. Vervolgens wordt er één maal verticaal geschud en daarna schud je automatisch twee keer kort.

Tijdens het handen schudden wordt er meestal geglimlacht en noemen beide personen hun naam terwijl ze ook direct oogcontact maken. Noem je per ongeluk elkaars naam gelijktijdig? Dat is niet zo erg. Kijk je halverwege het handen schudden met de één alvast naar de volgende persoon, dan staat dat onbeleefd en ongeïnteresseerd.

Een goede handdruk is een stevige, droge hand. Mensen verbinden een te slappe hand met een te meegaande en weinig geïnteresseerde persoonlijkheid. Een harde hand voelt juist dominant en daadkrachtig.

De handdruk is pas klaar als je met je duim in het vlees van de ander drukt. Je zet daarmee als het ware een punt achter de zin. Houd er overigens rekening mee dat mensen uit andere culturen deze Nederlandse hand brutaal en dominant kunnen vinden.

Een gesprek voeren

Aan het begin van een gesprek noemen we elkaars namen, soms door elkaar heen. Dat is niet erg. Herhalen mag en een tweede keer gaat het altijd wel goed. Door het in acht nemen van officiële etiquette wordt dat hier en daar nog vergemakkelijkt. Algemeen geldende beleefdheidsregels schrijven voor dat heren zich aan de dames voorstellen, lager geplaatsten zich aan mensen hoger in rang voorstellen en dat jongeren zich aan ouderen voorstellen.

Natuurlijk is het ideaal als een derde persoon je aan iemand voorstelt. Dan heb direct bij het voorstellen al een gemeenschappelijk aanknopingspunt voor een gesprek. ("Wesley – dit is Anne, zij heeft net als jij interesse voor de IT-sector"). Als niet-gastheer kun je deze rol op je nemen bij een bestaand gesprek nieuwe mensen te introduceren en aan anderen voor te stellen.

Tijdens het gesprek gebeurt het vaak dat de mensen elkaars naam weer vergeten. Dat is heel menselijk. Weet je niet meer weet hoe de ander heet, vraag het dan gewoon nog eens (maar niet *nóg* eens). Bij het onthouden van namen helpt het als je de naam in gedachten in letters op iemands voorhoofd projecteert. Anderen onthouden namen aan de hand van een kenmerkende eigenschap van een persoon. Opspeldbare naamkaartjes tijdens bijeenkomsten helpen altijd goed. Daarop kun je tijdens het gesprek kijken naar de naam van je gesprekspartner. Door het kaartje rechts op de kleding te spelden of klemmen ligt het direct handig in het blikveld bij het elkaar voorstellen. Door het elkaar geven van de rechterhand kom je er recht voor te staan.

Iedereen heeft een bepaalde persoonlijke ruimte om zich heen waarbinnen de ander niet mag komen. Het is altijd even aftasten hoe groot die gespreksruimte van de ander is.

Een gesprek beginnen met iemand die je nog niet kent, kost vaak de meeste energie in het netwerken. Het helpt als je iets gemeenschappelijks vindt om over te praten. Stel open vragen, zoals "Wat vind je van de bijeenkomst en hoe ben je hier terecht gekomen?".

Een heel spontane manier om aan de praat te raken, is het stellen van een vraag of het maken van een subtiele opmerking over iemands kleding of andere herkenningstekens.

Opdracht 6.1 – Ehhh, ik ben ehhh....

Docenten instructie

Nieuwe mensen leren kennen is een inspannende bezigheid. Door te oefenen met contact maken wordt je steeds vaardiger in die eerste ontmoeting met onbekende anderen. Je voelt je zelf zekerder en komt daardoor beter over. Zo wordt je beter onthouden.

Deze les start met een rollenspel. Bij binnenkomst kun je het toepasselijke lied 'Nieuwe mensen leren kennen' van Harry Jeckers laten horen. Het lied zet de toon, maar er is verder geen oefening aan gekoppeld.

Het is de bedoeling dat telkens twee leerlingen (vrijwillig of aangewezen) voor de klas komen waarbij de een oefent met het aangaan van een gesprek met de ander. De tweede leerling speelt een vooraf bedachte rol (afhankelijk van de situatie, zie hieronder).

Door deze opdracht worden de leerlingen zich bewust van hoe ze met iemand contact kunnen maken, de noodzakelijke vaardigheid om aan je netwerk te bouwen. Voor antwoorden op vragen rondom studie- en loopbaankeuze kan het nodig/handig zijn voor de leerlingen om contact te leggen met nieuwe mensen (wie weet wat zij voor de leerling kunnen betekenen, qua kennis, kunde of relaties).

Stap 1

Vraag twee vrijwilligers voor de klas te komen of er twee aan. Geef aan dat meerdere leerlingen aan de beurt komen.

Stap 2

Schets kort de situatie en doel van de opdracht.

Stap 3

Geef de leerlingen een rol.

Je kunt deze situaties gebruiken voor de verschillende rollenspellen:

- Je bent op de verjaardag van een tante en probeert contact te maken met een vriend van die tante. Hij lijkt ook weinig mensen te kennen en staat alleen bij de tafel met hapjes.
- Je bent op de barbecue van de sportvereniging en je probeert contact te maken met een clubgenoot die je nog niet kent.
- Je gaat ergens stagelopen. Dit is je eerste dag op het bedrijf. Je had al eens contact met de stagebegeleider van het bedrijf, maar nu ontmoet je ook een collega de koffieautomaat. Je stagebegeleider is net even weg en iemand die daar ook werkt komt naar je toe.
- Je gaat naar een open dag van een vervolgopleiding. Daar staan een paar docenten klaar om je op te vangen. Je stapt op één van de docenten af.
- Op school is een bedrijvenmarkt in de aula van de school. Er zijn bedrijven uit verschillende sectoren aanwezig. Je wilt graag spreken met één van de advocaten.

Bedenk zelf ook situaties uit de dagelijkse praktijk voor rollenspellen, bijvoorbeeld voor activiteiten die binnenkort plaats vinden.

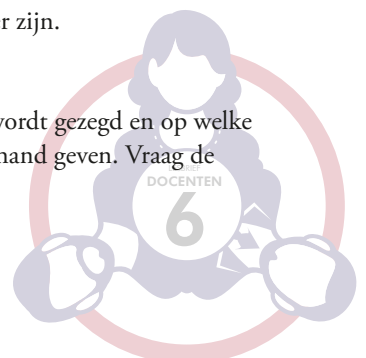
Rollen

Doel van de opdracht is dat een leerling contact probeert te maken met de ander en een gesprek op gang probeert te brengen. Hierbij kan de leerling gewoon doen wat hij in het echt ook zou doen. Het gaat er niet om te beoordelen of de leerling iets goed of fout doet.

De tegenspeler kan ook gewoon reageren zonder zijn reactie te spelen. Je kunt ook zelf de tegenspeler zijn.

De overige leerlingen kijken toe

De leerlingen die toekijken schrijven voor zichzelf op wat ze zien en wat opvalt. Laat ze kijken wat wordt gezegd en op welke manier. En laat ze kijken naar non-verbaal gedrag, zoals houding, oogcontact en de manier van een hand geven. Vraag de leerlingen om aan te geven wat ze opviel, wat ging goed en of ze tips hebben.

Stap 4.

Laat meerdere keren dezelfde situatie spelen, telkens door een andere leerling. De oefening stopt op het moment dat er een gesprekje ontstaat.

Let op: Loopt een leerling tijdens de oefening vast, stop dan de oefening en vraag de leerling waarom hij vastloopt. Vraag de andere leerlingen in de klas om een tip te geven wat de leerling kan doen. Hervat daarna de oefening.

Stap 5.

Na elk rollenspel vraag je wat de acteurs ervan vonden.

- Hoe ging het?
 - Wat ging volgens jou goed?
 - Wat ging volgens jou minder goed?
 - Wat vond je moeilijk?
 - Wat vond je gemakkelijk?
- Wat vond je dat de ander contact met je maakte?
- Had je het gevoel dat de ander daadwerkelijk geïnteresseerd in jou was?

Informatie voor nabespreking

Schrijf, voor de nabespreking drie kolommen op het bord en noteer wat leerlingen terugkoppelen: Wat viel op, wat was goed en wat zijn de tips?

Let op: negatief commentaar lijkt gemakkelijker dan positieve punten noemen. Zorg voor de balans.

Gebruik als nabespreking het stappenplan **Maken van contact**. Neem die in de les kort door.

Alternatieve werkvorm

Na één rollenspel te doen gaan de leerlingen in subgroepen zelf oefenen in het maken van contact. Twee leerlingen spelen telkens de situatie uit en twee anderen kijken toe en maken aantekeningen. Elke groep bespreekt elk rollenspel zelf kort na. Na een vooraf afgesproken tijdsperiode (bijvoorbeeld 30 minuten) laat je elke groep kort ervaringen terugkoppelen aan de andere groepen. Wat viel op en wat hebben de leerlingen geleerd? Deze alternatieve werkvorm is vooral geschikt voor leerlingen die al wat meer zelfstandig kunnen werken en al ervaring netwerken opdeden.

Neem voor deze opdracht 1 lesuur de tijd. Dat is inclusief het uitreiken en toelichten van de theorie.

UITVOERINGSFASE

Theoretisch Kader – bijeenkomsten bezoeken

Het 'lezen' van bijeenkomsten

Kijk tijdens een bijeenkomst eens rustig de zaal rond. Je kunt de lichaamstaal van groepjes mensen 'lezen'. Mensen groeperen zich in gesprekken meestal naar dezelfde patronen. Zo worden groepjes mensen die met elkaar staan te praten bijvoorbeeld niet snel groter dan vijf personen. In grotere groepen is het namelijk moeilijk de aandacht centraal te houden. Groepjes van vijf mensen hebben vallen vaak uiteen in twee groepjes van twee en drie personen.

Je kunt uit de manier waarop groepjes met elkaar staan te praten aflezen waar je het beste aan kunt sluiten. De kenmerken waar je dan op kunt letten zijn hun positie en afstand tot elkaar.

Geheim projectoverleg

Mensen die elkaar vertrouwelijke zaken vertellen verwelkomen liever geen nieuwkomers. Ze gaan vaak onbewust al dicht bij elkaar staan. Als het om drie mensen of meer gaat krijgt zo'n groep het karakter van een 'geheim projectoverleg'. Met de schouders sluiten de gesprekspartners zich af en houden de gezichten vrij dicht bij elkaar. Ook twee personen kunnen helemaal in een gesprek opgaan. Ze staan recht tegenover elkaar en daar als nieuwkomer bij aansluiten is vrij moeilijk. Maar een uitdaging als je juist op zoek bent naar nieuws, want die kans is in die gesprekken groot.

Twee handen op één buik

Staan mensen wat verder van elkaar af, dan staan over het algemeen meer open voor nieuwkomers. In V-vorm opgestelde tweetallen verwelkomen als het ware al anderen die nog aan kunnen komen lopen. Zij geven met hun houding aan open te staan voor een nieuw verhaal.

Ruimte voor vernieuwing

Groepjes van drie of meer mensen die wat verder van elkaar af staan zijn soms nog zoekend naar een goed onderwerp. Hoe groter het aantal en de afstand, des te meer dat het geval is en hoe gemakkelijker het is met hen kennis te maken. In het uiterste geval zijn mensen in deze groepen al lang blij dat het geforceerde gesprek wordt onderbroken.

Zijn er schalen met hapjes en drankjes die zich daar voor lenen, dan is daar mee langs deze groepjes mensen gaan ook een goede manier om jezelf te laten zien.

Muurbloempje

Mensen die alleen staan op een bijeenkomst (de muurbloempjes) zijn ook gemakkelijk aan te spreken. Toch doen mensen dat minder snel.

Experimenteer zelf eens door uitnodigend alleen in het midden van de zaal te gaan staan. Ontdek hoe vreemd mensen dat vinden.

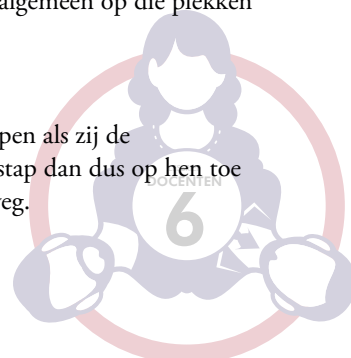
Lukt het allemaal niet en word je zelf een muurbloempje? Vraag dan de gastheer om je aan iemand voor te stellen. Een goede gastheer stelt je uit zichzelf aan iemand voor als hij weet dat je veel mensen niet zult kennen.

Belangrijk in het midden

In de praktijk blijken 'belangrijke' bezoekers van een bijeenkomst, of zij dat nu *zijn* of door anderen worden gevonden, op een bepaalde plaats in de zaal terecht te komen. De 'notabelen' hebben de neiging zich iets uit het midden van de zaal, maar nog ver van de muren te verzamelen (de vorm van de zaal speelt hier uiteraard ook een kleine rol). De meeste mensen hebben de neiging een zaal met de wijzers van de klok 'af te werken' en blijven op het hoogtepunt van hun bezoek op een voor hun gevoel strategische plek hangen. Wil je deze mensen spreken, dan kun je hen dus over het algemeen op die plekken vinden.

Dode hoek

Je krijgt daardoor ook 'dode' hoeken in de zaal, waar bezoekers *niet* spontaan belanden en voorbij lopen als zij de bijeenkomst verlaten. Wil je mensen nog spreken die (onbewust) hun ronde nog aan het doen zijn, stap dan dus op hen toe en ga vooral niet in zo'n luwe hoek staan, want als ze daar eenmaal zijn aangekomen dan willen ze weg.

Opdracht 6.2 – Op wie zou jij afstappen?

Docenteninstructie

Nieuwe mensen leren kennen is een inspannende bezigheid. Door te oefenen met contact maken wordt je steeds vaardiger in die eerste ontmoeting met onbekende anderen. Je voelt je zelf zekerder en komt daardoor beter over. Zo wordt je beter onthouden.

In deze volgende opdracht leren leerlingen bewust te kiezen op wie ze willen afstappen. Aan de buitenkant is vaak niet te zien of een onbekende interessant kan zijn. Maar de situatie geeft de leerling veel informatie over of het verstandig is om contact te zoeken met de betreffende persoon. Of deze persoon open staat voor contact of toenadering of juist niet.

Sommige leerlingen maken van nature gemakkelijk contact met nieuwe mensen. Ze voelen aan op wie zij het beste kunnen afstappen en kunnen een gesprek op gang houden. Anderen hebben hier meer moeite mee en daarom behandelen we beide vaardigheden in twee verschillende opdrachten.

Hieronder zie je voorbeelden van situaties waar groepen mensen bij elkaar komen, bijvoorbeeld tijdens een borrel of een congres. Laat de leerlingen foto's verzamelen uit kranten en tijdschriften. Laat telkens één foto zien en vraag aan de leerlingen (klassikaal of in kleine groepjes) op welke persoon ze zouden afstappen en waarom?

Neem 20 minuten de tijd voor deze opdracht. Behandel minimaal drie foto's. Hebben de leerlingen door waar ze op moeten letten? Ga dan verder met de volgende oefening.

Figuur 6 - 3 Foto's van situaties waar groepen mensen bij elkaar komen

Informatie voor de nabespreking

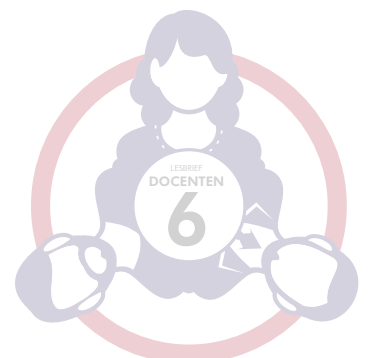
Er is er geen goed antwoord in deze oefening. Het gaat erom dat de leerlingen bewust leren kijken naar situaties en mensen en niet zondermeer met iemand contact proberen te maken (bijvoorbeeld omdat iemand mooie kleren aan heeft of er 'interessant' uitziet).

Aan de buitenkant kunnen leerlingen niet zien of iemand iets voor hen kan betekenen en hen een stap verder kunnen helpen met de hulpvraag over studiekeuze en loopbaanontwikkeling. Soms raak je met iemand in gesprek waarvan je op voorhand geen verwachtingen hebt en dat blijkt gaandeweg toch iemand te zijn die iets voor je kan betekenen. Kern van de oefening is dus dat leerlingen niet zozeer kiezen met wie ze contact maken op basis van wie ze denken dat die persoon relevant voor hen kan zijn. Ze gaan kijken of iemand open staat voor contact.

Verderop in deze lesbrief leren de leerlingen dat ze ook bewust keuzes kunnen maken welke situaties ze opzoeken. Met andere woorden, als je een bepaald type mens zoekt, dan kun je een bepaalde situatie opzoeken waarin de kans groter is dat je zo'n persoon treft. In deze oefening gaat het puur om het selecteren van iemand waarmee je een gesprek probeert aan te knopen.

Hieronder volgen enkele zaken om op te letten bij het kiezen van een persoon met wie je contact probeert te maken:

- Maakt de ander oogcontact?
Oogcontact is een manier om aan te geven dat iemand openstaat voor contact.
- Staat de ander met de rug naar je toegedraaid? Dan is het lastiger om contact met deze persoon te leggen dan dat hij naar je toe staat.
- Zijn twee personen ogenschijnlijk druk met elkaar in gesprek (staan dichtbij elkaar, er is sprake van stemverheffing, handgebaren en een snelle opeenvolging van zinnen)? Laat deze personen beter met rust. Waarschijnlijk hebben ze geen behoefte aan een 'indringer' in hun gesprek.

Opdracht 6.3 - En toen werd het stil

Docenteninstructie

Contact maken en in gesprek komen met iemand is de eerste stap. Daarna moet je het gesprek met iemand op gang houden. In de volgende opdracht leren de leerlingen wat je kunt doen om een leuk gesprek met iemand aan te gaan en, vooral, hoe je dat gaande kunt houden. Dit vraagt om een combinatie van een bepaalde (basis)houding en gedrag.

Stap 1.

Laat de leerlingen benoemen wat zij belangrijk vinden bij het voeren van een gesprek. Laat ze dit opschrijven op hun antwoordvel.

Je kunt de leerlingen laten nadenken over gesprekken die ze zelf hebben gevoerd die heel goed of heel moeizaam gingen.

Vraag de leerlingen waarom dat gesprek zo verliep.

Stap 2.

Bespreek daarna klassikaal wat de leerlingen opschreven en schrijf mee op het bord.

Mogelijke uitkomsten zijn:

- Er was geen oogcontact, de mensen kijken elkaar niet aan.
- Eén iemand is veel meer aan het woord dan de ander.
- Eén persoon vertelt en de ander luistert.
- Degene die luistert zegt niets. Hij knikt niet en hij moedigt de ander niet aan om verder te vertellen.
- Men luistert niet goed naar elkaar, mensen stellen dezelfde vraag en onthouden namen niet. Waarom?
- Er worden vragen gesteld die alleen met een 'ja' of 'nee' zijn te beantwoorden (zogenaamde gesloten vragen), hierdoor stopt het gesprek.
- De mensen reageren niet op elkaar, ze lijken vooral hun eigen verhaal te willen vertellen. Persoon één reageert niet op wat persoon twee zegt, maar begint over iets anders.
- Er wordt niet doorgevraagd. Persoon één reageert met een kort antwoord. Dat zegt nog niet zoveel over wat hij bedoelt. Persoon twee stelt geen vervolgvraag om te achterhalen wat persoon precies bedoelt, maar begint over een ander onderwerp.

Stap 3.

Laat de leerlingen zelf oefenen om met elkaar gesprekken te voeren. Gebruik daarvoor de situaties uit het eerste deel van de les. Verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen. Twee gaan met elkaar in gesprek en twee anderen kijken toe en maken aantekeningen. Een alternatief is dat twee leerlingen voor de klas oefenen en de andere leerlingen kijken en aantekeningen maken voor de nabespreking.

Loop tijdens het oefenen tussen de groepjes door en kijk of het ze lukt om de oefening uit te voeren.

Neem voor het bespreken 10 minuten de tijd en voor het oefenen met het op gang houden van een gesprek 20 minuten. Zorg ervoor dat meer leerlingen de kans krijgen om te oefenen hiermee.

EVALUATIEFASE

Sluit de les af met een korte evaluatie. Hebben de leerlingen een duidelijker beeld van hoe je in contact kunt komen met nieuwe mensen?

Huiswerkopdracht 6.4 - Aan de slag, contact maken!

Docenteninstructie

Oefening baart kunst. Vraag de leerlingen een bijeenkomst te kiezen waar ze meer willen oefenen met het eerste contactmoment. Koppel zo goed mogelijk de bijeenkomst aan loopbaan gerichte activiteiten.

Op een dergelijke bijeenkomst kunnen de leerlingen elke keer weer oefenen met het eerste contact.

Om de kans op succes zo groot mogelijk te maken, moeten de leerlingen vooraf een plannetje bedenken met wie ze op welke manier in contact willen komen. Dit doen ze aan de hand van de volgende hulpvragen (dit staat ook in hun lesbeschrijving):

- Met wat voor soort persoon zou je in contact willen komen die je naar je verwacht kan helpen met je LOB hulpvraag?
 - Denk aan: man/vrouw, hoe oud, welk beroep, welk opleidingsniveau, iemand die veel mensen kent, iemand die in een bepaalde wijk woont, iemand die een bepaalde hobby of sport beoefent, et cetera.
- Op welke plekken denk je dat deze persoon mogelijk komt?
- Welke van deze plekken zou jij ook een keer kunnen, mogen of te durven bezoeken? En waarom deze en niet andere plekken die je net noemde?
- Wat zou je graag van deze persoon willen weten? Welke vraag wil je aan hem stellen?
- Hoe ga je proberen om op deze plek met een dergelijk soort persoon in contact te komen?
 - Bijvoorbeeld: ik ga een willekeurig persoon aanspreken, gewoon proberen of hij iets voor me kan betekenen. Lukt dit niet dan vraag ik aan hem of er iemand anders is op die plek die me misschien verder kan helpen.
 - Of: ik ga iemand aanspreken die alleen staat en probeer daar een gesprek mee aan te knopen.
 - Of: ik probeer vooraf te achterhalen wie er precies op deze plek komen en kies een bewust persoon uit waar ik graag mee in contact wil komen.

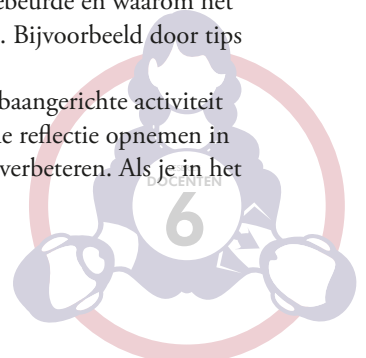
Het tweede deel van de huiswerkopdracht bestaat uit reflectie achteraf. De leerling kijkt voor zichzelf terug op zijn actie en wat dit opleverde. Dit doet hij opnieuw aan de hand van een aantal hulpvragen:

- Is het gelukt om met iemand in contact te komen op de plek die je vooraf had bedacht? Dit kunnen één of meerdere personen zijn.
- Waarom niet? Wat is er gebeurd, tussengekomen of belemmerde?
- Hoe verliep het gesprek met deze persoon of personen?
- Heb je je vooraf bedachte vraag kunnen stellen?
- Ben je, na dit gesprek, een stap verder in het beantwoorden van je LOB-hulpvraag?
 - Ja, want....
 - Nee, want...
- Wat gaat je volgende stap worden om je LOB hulpvraag beantwoord te krijgen?

Laat een aantal leerlingen in een volgende les iets over hun ervaringen vertellen. Het is niet erg als een leerling er niet in slaagt om de stap te zetten en de plek niet bezocht. Ook is het geen probleem als hij niet met iemand in contact kwam of dat zijn moeite niets opleverde. Het is mooi als een leerling dit durft te delen in zijn verslag.

Je kunt dan beter een individueel gesprek met die leerling voeren om te achterhalen wat er precies gebeurde en waarom het niet lukte de opdracht niet (helemaal) is te voeren. Misschien kun je de leerling hierin ondersteunen. Bijvoorbeeld door tips en meedenken of door hem voor te stellen aan iemand die je zelf kent.

Het is wenselijk dat je deze ervaring met individuele leerlingen nabespreekt. Het is immers een loopbaangerichte activiteit die onderwerp kan zijn voor een loopbaanreflectiegesprek. Laat leerlingen de huiswerkopdracht en de reflectie opnemen in hun portfolio. De oefening en werkwijze kan helpen om in de toekomst hun netwerkvaardigheid te verbeteren. Als je in het VMBO werkt, kun je deze activiteit ook opnemen in het PTA (handelingsdeel).

Wist je dat

- Je geeft mensen die je aan elkaar voorstelt eigenlijk een cadeautje, want je maakt het leven voor hun gemakkelijker.

UITLEG BIJ DE CREATIVE COMMONS-LICENTIES

De materialen en kennis die La Red levert in het kader van dit project worden beschikbaar gesteld onder een Creative Commons-licentie. Dit betekent dat alle scholen het materiaal vrijelijk kunnen gebruiken, maar dat het niet commercieel verhandeld mag worden en er ook geen afgeleide producten van gemaakt mogen worden. De naam van La Red B.V. wordt in al het materiaal vermeld met deze licentie erbij.

De iconen van de Creative Commons hebben de volgende betekenis.

Naamsvermelding. We staan anderen toe om dit werk waar wij auteursrecht op hebben te kopiëren, distribueren, vertonen, en op te voeren maar uitsluitend als wij vermeld worden als maker.

Onze naam mag als volgt vermeld worden: ontwikkeld door La Red B.V. in opdracht van de VO-raad (www.lared.nl en www.vo-raad.nl).

Niet-commercieel. Anderen mogen dit werk kopiëren, vertonen, distribueren en opvoeren, mits niet voor commerciële doeleinden.

Geen Afgeleide Werken. Anderen mogen dit werk kopiëren, distribueren, vertonen en opvoeren mits het werk in de originele staat blijft. Het is niet toegestaan dat anderen dit werk gebruiken als basis voor nieuw materiaal.

COLOFON

Het project Stimulering LOB ondersteunt scholen bij loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) van leerlingen. Het project werd in 2009 opgezet door de VO-raad <<http://www.vo-raad.nl/projecten/stimulering-lob>>, met middelen van het ministerie van OCW. Het project helpt decanen, mentoren en andere leerlingbegeleiders om leerlingen een weloverwogen keuze voor hun vervolgstudie of –loopbaan te laten maken.

Het project stimuleert regionale samenwerking en proberen de deskundigheid in scholen op dit gebied te vergroten. Daarnaast moedigen wij scholen aan een helder beleid op het gebied van LOB te voeren.

Contactgegevens:

VO-raad, project Stimulering LOB
Aidadreef 4
3561 GE Utrecht

Website:

www.lob-vo.nl

Vormgeving:

Pieters Media

